

Vergaderjaar 2012–2013

21 501-30

Raad voor Concurrentievermogen

Nr. 312

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 11 juli 2013

Hierbij stuur ik u, mede namens de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de geannoteerde agenda voor de informele Raad voor Concurrentievermogen, die van 22 tot en met 24 juli zal plaatsvinden in Vilnius, Litouwen. De Raad bestaat uit een deel over interne markt en industrie (22 en 23 juli) en een onderzoeksdeel (23 en 24 juli). Vanwege het informele karakter van deze Raad zal een vrije gedachtewisseling plaatsvinden, zonder besluitvorming.

Tijdens het onderdeel over interne markt en industrie staat het thema modernisering van het overheidsapparaat centraal. Tijdens het onderzoeksdeel staat de vraag centraal welke vaardigheden ontwikkeld moeten worden om in de toekomst bij te dragen aan wetenschap en innovatie.

De lunch van het interne markt en industriedeel van de Raad staat in het teken van vrouwelijk ondernemerschap als onbenutte bron van economische groei en nieuwe banen. Voor het onderzoeksdeel van de Raad is geen apart lunchthema vastgesteld.

Tot slot is op 25 juni jongstleden in de informele triloog een akkoord bereikt over Horizon 2020. Met deze brief informeer ik uw Kamer over de hoofdlijnen van dit akkoord.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

INDUSTRIE EN INTERNE MARKT

Modernisering van het overheidsapparaat

Het overkoepelende thema van het interne markt- en industrieel deel van de informele Raad is de modernisering van het overheidsapparaat.

De modernisering van het overheidsapparaat is één van de vijf horizontale prioriteiten van het afgelopen Europese Semester. Bijna 50% van het Europese bruto binnenlands product wordt door de overheid uitgegeven en de overheidssector is verantwoordelijk voor 17% van de totale werkgelegenheid in Europa. Het functioneren van het overheidsapparaat heeft daardoor een grote impact op het functioneren van de gehele economie. De modernisering van overheden is dan ook een belangrijk onderdeel van de Europese groeiagenda, het zogenaamde «Pact voor Groei en Banen», zoals overeengekomen tijdens de Europese Raad van juni 2012. In de conclusies van de Europese Raad van 14 maart jongstleden wordt onderstreept dat modernisering van overheden een fundamenteel aspect dient te zijn van nationale en Europese groeistrategieën, en dat in het bijzonder werk moet worden gemaakt van het verminderen van achterstanden in het rechtssysteem, verlaging van de administratieve lasten en de ontwikkeling van de digitale overheid.

Nederland verwelkomt de keuze voor dit thema. Zoals onder andere benadrukt in de Hervormingsagenda Rijksdienst (Kamerstuk 31 490, nr. 119) staat ook Nederland voor grote uitdagingen om het overheidsapparaat te hervormen, zodat het slagvaardiger wordt en betere dienstverlening levert tegen lagere kosten. Een efficiënter overheidsapparaat is beter in staat het bedrijfsleven en burgers te ondersteunen. Het kabinet heeft grote ambitie op dit terrein, zodat administratieve lasten voor ondernemers en burgers dalen en er belangrijke efficiencywinsten bij de overheid behaald kunnen worden. Zo zullen bedrijven en burgers in 2017 een groot deel van hun correspondentie met de overheid, zoals het aanvragen van een vergunning, digitaal kunnen afhandelen (zie onder andere de «Visiebrief digitale overheid 2017», Kamerstuk 26 643, nr. 280). Ondernemers kunnen straks hun aanvragen doen waar en wanneer dit hen het beste uitkomt, terwijl de overheid bespaart op onder meer het verzenden en verwerken van papieren post, drukwerk, balieafhandeling en de controle van gegevens.

Het voorzitterschap richt de discussie op drie aspecten, die aan de orde komen in de volgende parallelle sessies:

1. Staatsdeelnemingen: transparantie en verantwoording;
2. Slim aanbesteden;
3. Mkb'ers: toepassing van het «Denk-eerst-kleinprincipe».

Staatsdeelnemingen: transparantie en verantwoording

Het Litouwse voorzitterschap legt in deze parallelle sessie de focus op het vergroten van de transparantie van de boekhouding van overheidsbedrijven en staatsdeelnemingen. Overheidsbedrijven, of ondernemingen waarin de overheid een aanmerkelijk belang heeft, zijn verantwoordelijk voor ongeveer 10% van het Europese bruto binnenlands product. Veel van dergelijke bedrijven zijn opgericht om een publieke taak uit te voeren en dragen een verantwoordelijkheid die verder reikt dan het bedrijfsresultaat. Echter, ook bij dergelijke bedrijven noopt de huidige economische crisis ertoe aandacht te besteden aan het bedrijfsresultaat van deze ondernemingen. Meerdere lidstaten hebben een landenspecifieke aanbeveling gekregen om hun staatsbedrijven te hervormen.

Nederland is voorstander van het vergroten van de transparantie en de doelmatigheid van staatsbedrijven in Europa. Efficiënter functionerende staatsbedrijven leveren publieke diensten tegen lagere kosten, en dragen daardoor bij aan het terugdringen van begrotingstekorten. Nederland heeft goede ervaringen met het doelmatig beheer van overheidsbedrijven. Zo mogen overheden op grond van de Wet Markt en Overheid overheidsbedrijven niet bevoordelen ten opzichte van concurrerende bedrijven, bijvoorbeeld door gunstigere financiering of subsidie te verlenen. Daarnaast gelden voor Nederlandse staatsdeelnemingen heldere eisen ten aanzien van het opstellen van een jaarrekening.

Slim aanbesteden (e-inkopen, promotie van innovatiebehoefte door overheidsinkopen)

Een tweede parallelle sessie zal gewijd worden aan e-inkopen en promotie van innovatiebehoefte door overheidsinkopen. In de mededeling 'Een strategie voor elektronisch aanbesteden' (2012) stelde de Europese Commissie een aantal maatregelen voor om aanbestedingen sterk te vereenvoudigen, een betere prijs-kwaliteitverhouding te realiseren en de efficiëntie van overheidsuitgaven te verbeteren. Op 26 juni jongstleden is de mededeling «Eind-tot-eind e-aanbestedingen om het openbaar bestuur te moderniseren» verschenen. Deze is met name gericht op het versterken van de governance en de organisatie van elektronisch aanbesteden. Tegelijkertijd publiceerde de Commissie het voorstel voor een «richtlijn inzake e-facturering bij overheidsopdrachten». Deze moet het gebruik van elektronisch factureren in de publieke sector bevorderen en de interoperabiliteit van nationale systemen verbeteren. Het kabinet bestudeert beide documenten met een positieve grondhouding. Om innovatiegericht aanbesteden te stimuleren wordt in de ontwerp-aanbestedingsrichtlijnen het innovatiepartnerschap geïntroduceerd en kunnen de concurrentiegerichte dialoog en de onderhandelingsprocedure ruimer worden ingezet.

MKB: toepassingen van het «Denk eerst klein-principe»

Nederland heeft aangegeven te willen participeren in de parallelle sessie gewijd aan het «Denk eerst klein-principe». Dit principe houdt in dat de belangen van het mkb consequent worden meegewogen in de beleidsvorming, onder andere door bij de totstandkoming van regelgeving reeds in een vroeg stadium het mkb te consulteren. Het principe is een belangrijk onderdeel van de Small Business Act voor Europa (2008, 2011), dat het beleidskader van de EU vormt om het concurrentievermogen van het mkb te versterken (Kamerstuk 22 112, nrs. 666 en 1156). Belangrijke onderdelen van het «Denk eerst klein-principe» zijn het terugdringen van de regeldruk, het uitvoeren van *fitness checks* naar de impact van EU-regelgeving op het mkb en, waar mogelijk, het creëren van een lichter regime of een vrijstelling voor het mkb respectievelijk micro-ondernemingen bij bepaalde wetgeving.

Nederland steunt het «Denk eerst klein-principe». Dit principe past goed in de stevige inzet van Nederland op het verlagen van de regeldruk. Juist voor het mkb zijn de lasten die samenhangen met de regeldruk het meest voelbaar. Nederland acht het dan ook van groot belang dat de Commissie concrete actie onderneemt op de in maart gepresenteerde top 10 van meest belastende EU-wetgeving voor het mkb. Onlangs heeft de Commissie de aanpak daarvoor gepresenteerd. Uw Kamer zal hierover separaat door middel van een BNC-fiche worden geïnformeerd.

In de subsidiariteits- en proportionaliteitsexercitie, waarvan de resultaten op 21 juni naar uw Kamer zijn gestuurd, is bij een aantal EU-dossiers geconstateerd dat de administratieve lasten voor het bedrijfsleven

disproportioneel zijn. Voorbeelden zijn Intrastat-handelsstatistieken, de verordening bouwproducten en arboregelgeving. In samenhang met de subsidiariteitsexercitie is mijn ministerie bezig met een inventarisatie die specifiek gericht is op EU-regels die in Nederland leiden tot onnodige regeldruk voor ondernemingen, waaronder het mkb. Deze exercitie kan worden gezien als een verdieping van de subsidiariteitsexercitie op het punt van regeldruk, mede op basis van input van het bedrijfsleven. De inventarisatie zal na afronding aan de Commissie worden gestuurd met het verzoek deze mee te nemen bij de Europese inzet tot het verminderen van de regeldruk die voor dit najaar is aangekondigd (de Europese Raad heeft de Commissie opgeroepen in de herfst met nadere voorstellen te komen). In september zal uw Kamer een Regeldrukbrief ontvangen, waarin deze inventarisatie wordt meegenomen. Nederland zal bij de Commissie tevens aandacht vragen voor het tot op heden onderbelicht gebleven belang van nalevingskosten op Europees niveau. Het nieuwe Nederlandse regeldrukprogramma voor 2013–2017 besteedt specifieke aandacht aan nalevingskosten. Nederland zou graag zien dat de aanpak die Nederland hiervoor heeft ontwikkeld (de zogenaamde CAR-methode) ook in Europa wordt toegepast. Tenslotte hecht Nederland eraan dat ook bij de implementatie van Europese wetgeving in de lidstaten aandacht is voor de regeldruk. In de septemberbrief aan uw Kamer zal tevens worden ingegaan op de resultaten van een onlangs afgerond Nederlands onderzoek naar de implementatie van 25 richtlijnen om te bezien of deze zo lastenluw mogelijk is geschied.

ONDERZOEK

Vaardigheden

Tijdens het onderzoeksdeel staat de vraag centraal welke vaardigheden mensen in Europa nodig hebben om zowel nu als in de toekomst op topniveau te kunnen blijven meedraaien op het gebied van wetenschap en innovatie.

De lidstaten zullen discussiëren over het in kaart brengen van vaardigheden (*skills mapping*), het ontwikkelen van vaardigheden (*skills development*) en het koppelen van vaardigheden (*skills matching*).

Nederland verwelkomt het door het voorzitterschap gekozen centrale thema. Wat betreft belangrijke vaardigheden voor wetenschap en innovatie, onderstreept Nederland het belang van meer technici en bèta's. Niet alleen omdat daarnaar veel vraag is, maar ook omdat technologie en wetenschap van cruciale invloed zijn op onze samenleving en ons verdienvermogen. Een goed opgeleide beroepsbevolking en hoogwaardig techniekonderwijs dragen eraan bij dat Nederland zijn sterke positie op het gebied van concurrentievermogen, innovatie en wetenschappelijk onderzoek in de wereld kan behouden. Daarom is in Nederland op 13 mei 2013 het Techniekpact gesloten met betrokkenen uit onderwijs, sociale partners en bedrijfsleven. Het Techniekpact beoogt door middel van samenwerking tussen de stakeholders aantrekkelijk techniekonderwijs te realiseren met een goede aansluiting op de arbeidsmarkt. In het bijzonder omvat het Techniekpact de gezamenlijke verplichting van alle betrokken partijen om naar meer technici en bèta's te streven.

Bij *skills mapping* zal gesproken worden over de toekomstige behoeftes van onderzoekers, en of nadere verkenningen op dit gebied nodig zijn. Vaardigheden die nodig zijn om als onderzoeker goed te functioneren omvatten in de eerste plaats vakinhoudelijke en methodologische vaardigheden. Verder is Nederland van mening dat aandacht voor de integriteit van onderzoekers essentieel is. Daarnaast wordt in Nederland

bij de selectie van talent ook gekeken naar managementvaardigheden en zogenaamde «*soft skills*», zoals communicatievermogen, kennis over patenten en bescherming van intellectueel eigendom, en de mate waarin de onderzoeker in staat is fondsen te werven. Het op peil houden van de benodigde combinatie van vaardigheden vraagt veelal extra inspanningen, zoals nascholing, omdat in de onderzoekersopleidingen deze *soft skills* nog niet veel aandacht krijgen.

Bij *skills development* gaat het over de rol van instellingen in het hoger onderwijs, de rol van de overheid en de rol van private partijen en de manier waarop met betere vaardigheden meer samenwerking tussen onderwijs- en onderzoeksinstellingen en bedrijven bereikt kan worden. Daarnaast zal ook de rol van de Europese instrumenten ter financiering van onderzoek en innovatie en de structuurfondsen onderwerp van discussie zijn.

Nederland vindt samenwerking tussen de instellingen in het hoger onderwijs en bedrijven van groot belang. Onderwijsinstellingen zouden enerzijds kunnen leren van de private sector, bijvoorbeeld waar het gaat om bewustwording van de waarde van kennis en intellectueel eigendom voor de maatschappij of de ontwikkeling van nieuwe producten, processen en diensten. Ook ondernemerschap is een interessante vaardigheid voor onderzoekers. Vanzelfsprekend blijft het van belang dat de private sector de waarde van het vrije ongebonden onderzoek erkent en respecteert, omdat dit de vernieuwing brengt waaruit, onder andere de producten, processen en diensten van morgen kunnen voortkomen.

Wel tekent Nederland aan dat voor het verder brengen van onderzoek en innovatie, en daarmee het bereiken van oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen en het vergroten van het concurrentievermogen, het niet alleen gaat om samenwerking met grote bedrijven. Kruisbestuiving kan ook plaatsvinden met het mkb, en met niet-commerciële instellingen zoals overheden, ngo's en musea. Hiermee moet rekening worden gehouden bij het stellen van eisen aan cross-sectorale samenwerking bij onderzoeksfinanciering.

Wat betreft de inzet van Europese instrumenten is Nederland voorstander van de mogelijkheid om structuurfondsen in te zetten voor het financieren van grootschalige onderzoeksinfrastructuren en promovendi. Hiermee kan zowel capaciteitsopbouw als uitbouw van excellentie bereikt worden, wat uiteindelijk bijdraagt aan economische groei. Ook het Marie Skłodowska-Curie-programma draagt bij aan de financiering van onderzoekers met de juiste vaardigheden. In het kader van dit programma loopt een discussie over het bevorderen van cross-sectorale mobiliteit tussen instellingen in het hoger onderwijs en de bedrijven. Ook wordt gekeken naar manieren waarop capaciteitsopbouw kan plaatsvinden. Nederland vindt dat de middelen uit dit programma allereerst ten goede moeten komen aan de beste onderzoekers. Alleen op deze manier blijven de doelstellingen en de reputatie van het programma gehandhaafd. Bij het bevorderen van cross-sectorale mobiliteit moet niet allen worden ingezet op grote bedrijven, maar ook op de eerder genoemde andere groepen, zoals mkb en niet-commerciële instellingen.

De discussie over *skills matching* is gewijd aan het matchen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt voor onderzoekers, het bevorderen van mobiliteit binnen Europa en van buiten Europa en het inzetten van Europese instrumenten om dit te bereiken. Nederland onderkent het belang van het matchen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en vindt dat vooral het bevorderen van mobiliteit en het wegnemen van barrières, zoals beoogd met de ontwikkeling van de Europese Onderzoeksruimte

(ERA), daaraan bijdragen. Nederland is met de vacaturebank *Academic Transfer* altijd de grootste leverancier geweest van vacatures voor het pan-Europese systeem EURAXESS.

HORIZON 2020

Op 25 juni 2013 is een informeel akkoord gesloten over het Europese onderzoek- en innovatieprogramma Horizon 2020 tussen de Raad, het Europees Parlement en de Europese Commissie. De Europese Raad heeft op 27 juni 2013 aangegeven verheugd te zijn met het bereiken van de overeenkomst. In zijn algemeenheid kan Nederland tevreden zijn met het eindresultaat. Het feit dat een akkoord is bereikt – en parallel ook over het Meerjarig Financieel Kader (de EU-begroting 2014–2020) – betekent dat het programma op tijd van start kan gaan, zonder dat een gat ontstaat ten opzichte van het huidige Zevende Kaderprogramma (KP7). Met deze brief informeer ik u over de hoofdlijnen van het akkoord.

Allereerst is het doel van Horizon 2020, het stimuleren van excellent onderzoek en innovatie, als centraal uitgangspunt overeind gebleven. Dit is volledig in lijn met de Nederlandse inzet en ten opzichte van KP7 niet gewijzigd. Tevens blijft de structuur van drie pijlers gehandhaafd: het stimuleren van excellente wetenschap, het versterken van industrieel leiderschap en het oplossen van maatschappelijke uitdagingen. Buiten deze drie pijlers om komen er aparte actielijnen voor de thema's «*widening participation*» en «*science for and with society*».

Het overeengekomen vergoedingsmodel is gebaseerd op de partiële algemene oriëntatie van de Raad voor Concurrentievermogen van 10 oktober 2012, en bevat ter vergoeding van de directe en de indirecte kosten een vaste vergoeding van (maximaal) 100% van de directe kosten plus 25% daarvan als tegemoetkoming van de indirecte kosten. Daarnaast is er een mogelijkheid voor het declareren van een «bonus» voor rechtspersonen zonder winsttoegemerk (met een plafond). Er is geen optie meer voor declaratie op basis van de integrale kostprijs (*full economic cost*). De periode tussen de sluitingsdatum voor het indienen van projectvoorstellen en de afronding van de subsidieovereenkomst wordt verkort van 12 maanden in KP7 naar 8 maanden in Horizon 2020.

Nederland heeft gedurende de onderhandelingen onvermoeid gepleit voor het handhaven van de onder KP7 bestaande optie voor declaratie op basis van de integrale kostprijs voor alle deelnemers. Deze optie is, door gebrek aan steun van een meerderheid van de lidstaten en de Commissie, niet opgenomen in het eindakkoord. Ook het Europees Parlement heeft niet voor het behoud van de integrale kostprijs kunnen zorgen. In tegenstelling tot het oorspronkelijke Commissievoorstel wordt een hogere vaste vergoeding voor de indirecte kosten geïntroduceerd. Omdat deze maatregel generiek is, kan dit ook door gebruikers met relatief lage kosten worden benut. Voor Nederlandse deelnemers met relatief hoge kosten vanwege met name hun kostbare onderzoeksinfrastructuur is dit een tegemoetkoming voor het wegvallen van de integrale kostprijsystematiek. Dat geldt ook voor de toegezegde assistentie van de Commissie bij het kunnen declareren van kostbare infrastructuur als directe kosten. Ook de introductie van een plafond bij het bonussysteem vindt Nederland positief.

De algemene doelstelling van 20% deelname van het mkb in de pijlers «industrieel leiderschap» en «maatschappelijke uitdagingen» is gehandhaafd. Daarnaast zal 5% van het budget van die twee pijlers worden ingezet via het instrument dat specifiek voor het mkb is bedoeld. Dit mkb-instrument moet als stimulant werken voor de bredere deelname

van het mkb in Horizon 2020. Nederland steunde in de onderhandelingen specifieke maatregelen ten behoeve van het mkb, waaronder vereenvoudiging en aandacht voor publiekprivate partnerschappen. Tevens wordt als pilot een «*fast-track-to-innovation*»-procedure geïntroduceerd om versneld nieuwe ontwikkelingen naar de markt te brengen en zo bij te dragen aan een hogere deelname van bedrijven. Op aandringen van onder andere Nederland wordt dit geen nieuw instrument, maar een procedure binnen de werkprogramma's.

De maatregelen om de deelname van ondervertegenwoordigde landen en regio's te vergroten (*widening participation*), krijgen een aparte budgetlijn en meer zichtbaarheid door ze als apart onderdeel van Horizon 2020 te benoemen. Het gaat bijvoorbeeld om activiteiten om de samenwerking te bevorderen tussen instituten in landen die voorlopen op het gebied van onderzoek en innovatie en landen die op dat vlak nog minder ontwikkeld zijn. Ook gaat het om activiteiten die netwerken tussen onderzoekers versterken (bekend als COST) en hulp aan verantwoordelijke overheden via de zogenaamde *Policy Support Facility*. Nederland was én is geen voorstander van een aparte budgetlijn en een specifiek onderdeel voor capaciteitsopbouw binnen Horizon 2020. Dit bleek echter onvermijdelijk gezien de steun van het Europees Parlement voor deze activiteiten. Het vastgestelde totaalbudget is wel beperkt gebleven tot 1,06% van het programma. Daaruit zullen alle widening participation-maatregelen binnen Horizon 2020 gefinancierd worden. Dit maakt het mogelijk om het criterium excellentie overeind te houden.

Wat betreft het Europees instituut voor Innovatie en Technologie zullen er drie fases van nieuwe Kennis- en Innovatiegemeenschappen (KICs) komen. In 2014 wordt gestart met de KICs Raw Materials en Healthy Living, in 2016 met de KICs Food4Future en Added-value Manufacturing en in 2018 met de KIC Urban mobility. Nederland heeft zich ingezet om de KICs Healthy Living en Food4Future zo vroeg mogelijk te laten beginnen.

Parallel aan de onderhandelingen over Horizon 2020 is met het Europees Parlement een akkoord bereikt over het Meerjarig Financieel Kader. Het budget voor Horizon2020 bedraagt € 70,2 miljard voor de periode 2014–2020; dat betekent een stijging van het budget voor Europees onderzoek en innovatie ten opzichte van de huidige periode (2007–2013). Qua verdeling wilde Nederland een pro rata-verlaging ten opzichte van het oorspronkelijke Commissievoorstel op alle onderdelen. De uiteindelijke uitkomst is dat de verdeling over de gehele linie in de buurt van het Commissievoorstel ten aanzien van de budgetverdeling blijft. Het totaalbudget voor het EIT zal 3,52% van het totaalbudget van Horizon 2020 bedragen.

Het informele akkoord moet nog formeel worden goedgekeurd door het Europees Parlement en de Raad. De precieze data hiervan zijn op dit moment nog niet bekend.